

A Ko ha fakataipe faka-Tohitapu

❖ Ko e hā 'a e Fakataipe?

- 'Oku ngāue'aki 'e Paula – mo e kau fa'u tohitapu kehe – 'a e fo'i lea "taipe" ke 'uhinga ki ha tokotaha pe me'a fakahisitōlia 'oku ne fakafofonga'i ha me'a pe ko ha taha mei hono kuonga tonu mo/pe kaha'u ('oku ui ko e "antitype").
- Ko e fakatātaā, 'oku lea 'a e Loma 5:14 fekau'aki mo 'Ātama ko ha fakatātā ["fakatātā" 'i he NKJ] "'o ia na'e teu ke ha'ú," 'a ia, 'o Sisū—ko e fakatātā fakaefakatātā.
- 'I he ngaahi taimi lahi, 'oku tau ma'u 'i he Fuakava Motu'á ha faka'ilonga ko e ngaahi 'ulungaanga pe ngaahi me'a pau ko e ngaahi fakatātā ia 'o ha me'a 'e hoko mai. Tau vakai angé ki ha ongo fakatātā:

Sipinga	Tu'uaki e Sipinga totonu	Ko e Sipinga totonu
Tevita (Saame 22:1)	Ko e Tevita Fo'ou (Selema 23:5)	Sisu (Matiu 27:46)
Ngaahi Feilaulau (Lev. 1:3-5)	Tamaioeiki Faingata(Is. 53:5-7)	Pekia 'a Sisu (Sione 19:16-18)

❖ Kalasi kehekehe 'o e Fakataipe

- Koe gaahi fakatata ihe Fuakava Motua oku fakaha kihe faahiga fakatata kehekehe e tolu ihe Fuakava Foou: Ko Kalaisi; ko e Siasi; mo e ngaahi kuonga faka'osí.



B Ko e fakataipe 'o Sosiua:

❖ Ko e fa'ahinga 'o Sosiua

- ❖ Na'e fakahoko fakakonga 'e Sosiua 'a e kikite 'a Mosese fekau'aki mo ha palofita hono ua te ne tataki 'a e kakai (Teu. 18:15-19).
- ❖ Hange ko Mosese, na'e ma'u 'e Sosiua ha ngaahi popoaki fakahangatonu mei he 'Otua; na'a ne katoanga'i 'a e Lakaatu; na'a ne kolosi 'i he vai; na'a ne mamata ki he 'Angelo 'a e 'Eiki; na'e ikuna 'e hono nima na'e mafao mai; Na'a ne fakaafe'i 'a e kakai ke nau kei faivelenga hili 'Ene pekia;
- ❖ Lolotonga e kamata ke to 'a e mana kia Mosese, na'e ngata ia 'i he malumalu 'o Sosiua. 'Ikai ko ia pē, na'e fakahoko 'e Sosiua 'a e ngaahi fakahinohino fekau'aki mo hono vahevahe 'o e fonuá mo e ngaahi kolo hūfanga'anga na'e 'oange 'e Mōsesé.
- ❖ Ka na'e mahino ki he kakai na'e mahulu atu 'a e kikite 'a Mosese 'ia Sosiua (Sione 1:21). Ko ia ai, 'oku fakatou hoko 'a Mosese mo Sosiua ko e ngaahi sipinga 'o e fakataipe mo'oni 'a ia na'a na 'ilo'i kakato 'a e kikite na'e fai kia Mosese fekau'aki mo e "Palofita": Sisu (Ngaue 3:22-26).

❖ Ko e fakataipe 'o Sosiua

- Ko e taumu'a 'o e ngaahi tau na'e taki 'e Sosiua ke fokotu'u 'a e kau 'Isilelí 'i he Fonua 'o e Tala'ofá. 'Oku fakahaa'i 'e 'Isaia 'a e ngaue 'a e Misaia 'o pehe 'oku kau ai hono vahe 'o e "ngaahi tofi'a lala [ki hono kakai]" ('Isaia 49:8), 'o faka'aonga'i 'a e fo'i lea tatau mo e tohi 'a Sosiua.
- Ko e ha 'a e 'uhinga 'oku ha mai ai 'a e mo'ui mo e ngaue 'a Sosiua (ko ha fakataipe) 'i he mo'ui mo e ngaue 'a Sisu (ko e fakataipe)?
- (1) Hili hono papitaiso 'a Sisu 'i Soatani, na'a Ne tau'i 'a e ngaahi malohi 'o e tevolo
- (2) Na'e kamata 'ene ngaue hili ha 'aho 'e 40 'i he toafa
- (3) Na'a Ne ikuna'i 'a e fili 'i he kolosi
- (4) 'Oku Ne 'omi kiate kitautolu 'a e ikuna 'i hotau ngaahi fili fakalaumalie
- (5) 'Oku Ne foaki mai kiate kitautolu 'a e fiemalie mo'oni
- (6) 'Oku Ne foaki mai kiate kitautolu ha tofi'a ta'e-fa'a-'auhaance

❖ Ko Sosiua ko ha fakataipe 'o e Siasi

- *SIOSIUA MO E SIASI*
 - (1) 'Oku 'i ai ha tau ke tau he 'aho ni, 'a ia 'oku taki ai kitautolu 'e hotau "Sosiua", 'a ia 'oku ne fakanaunau kitautolu 'aki 'a e teunga tau 'oku fie ma'u ('Efeso 6:10-12).
 - (2) 'Ikai ngata ai, kuo ne 'osi vahe'i mai kiate kitautolu ha tofi'a, pea fakafonu kitautolu 'aki 'a e ngaahi tapuaki fakalaumalie ('Efeso 1:3, 11)
- *SIOSIUA MO E KUONGA FAKA'OSI*
 - (1) Ka ko hono fakahoko kakato 'o e fakataipe 'o Sosiua 'e hoko ia 'i he ngata'anga, 'i he taimi 'e faka'auha ai 'a e kau tau kotoa pe 'o e kovi, pea tau ma'u kakato hotau tofi'a: ko ha fonua 'e lava ke tau nofo ai 'i he falala (Fakaha 20:7-9; 'Isi. 28:26).
 - (2) Kae 'oua kuo hokosia 'a e taimi ko ia, tau tupulaki mu'a 'i he 'alo'ofa 'o hange ko Sosiua, 'o faka'ata 'a e 'Otua ke liliu kitautolu ke tau hoko 'o hange ko la 'i he 'aho takitaha.